

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Музыка мен қозғалыстың үйлесімі: баланың қиялын дамыту құралы.

ЖАРИЯЛАНДЫ
04.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185520/>**Талгат Ботакоз***Лауазымы: Музыка жетекші**Қарағанды қаласы**“Бәйтерек” балабақшасы.***Кіріспе**

Мектепке дейінгі тәрбиеде музыка мен қозғалыстың рөлі ерекше. Музыка — баланың эмоциясына, сезіміне, көңіл-күйіне тікелей әсер ететін өнер түрі. Ал қозғалыс — оның табиғи қажеттілігі, дамудың негізгі факторы. Осы екі элементті бір-бірімен үйлестіре пайдалану арқылы тәрбиеші балалардың шығармашылық қабілетін, ойлауын, эмоциялық мәдениетін және қиялын жан-жақты дамыта алады.

Балабақшадағы музыка мен қозғалыстың үйлесімі тек би немесе ойын өткізу ғана емес; ол баланың ырғақты сезіну қабілетін, қозғалысын реттеуін, музыкаға реакциясын, моторикасын және ойдан әрекет құрастыру қабілетін дамытуға бағытталған жүйелі педагогикалық процесс болып табылады.

Негізгі бөлім**1. Музыка мен қозғалыстың өзара байланысы**

Музыка баланың эмоционалдық сезінуін оятады, ал қозғалыс сол эмоцияның сыртқы көрінісін қалыптастырады. Музыкалық ырғақ, темп, динамика, әуен құрылымы баланың ішкі қиялын белсендіреді және оны әрекет арқылы көрсетуге ынталандырады.

Музыка мен қозғалыс бір-бірін толықтыра отырып, баланың:

- есту арқылы бейне құрастыруын;
- ойша елестету қабілетін;
- қиялдың логикалық бағытта дамуын;

қозғалыс арқылы ойды жүйелеуін қамтамасыз етеді.

Осылайша музыка — қиялды оятатын құрал, ал қозғалыс — қиялды нақты әрекетке айналдыратын тәсіл.

2. Қиялды дамытудағы музыкалық-қимылдық процестің психологиялық негіздері

Баланың қиялы ең белсенді дамитын кезең — мектепке дейінгі жас. Бұл жаста бала:

- дыбысқа тез жауап береді,
- музыкалық интонацияға ерекше сезімтал,
- өз әсерін қозғалыс арқылы білдіруге бейім.

Музыка тыңдау кезінде мида образдар, эмоциялық түстер, әрекет схемалары пайда болады. Қозғалыс сол образдың сыртқа шығуына мүмкіндік жасайды. Бұл процесс баланың:

- ойлау жылдамдығын,
- эмоцияны түсінуін,
- әрекетті жоспарлау қабілетін,

шығармашылық белсенділігін арттырады.

3. Музыка мен қозғалысты педагогикалық тұрғыдан ұйымдастыру

Музыка мен қозғалысты үйлестіру — нақты жаттығулар емес, ол жалпы педагогикалық әдіс. Тәрбиеші бұл процесті келесі бағыттар арқылы ұйымдастырады:

3.1. Музыкалық материалды дұрыс таңдау

Музыканың темпі, ырғағы, динамикасы баланың жас ерекшелігіне сай болуы керек.

- Баяу әуен — эмоционалдық тыныштық береді.
- Орта темп — табиғи қозғалыс белсенділігін қолдайды.
- Қанық динамика — баланың қиял белсенділігін арттырады.

3.2. Қозғалыс ұйымдастырудың педагогикалық принциптері

Тәрбиеші қозғалысты:

жүйелілік,

қарапайымнан күрделіге,

еркін әрекет пен бағытталған әрекетті үйлестіру,

әр баланың жеке ерекшелігін ескеру принциптері арқылы жүргізуі қажет.

Бұл жерде нақты қозғалыстар емес, **педагогикалық қағидалар** басты рөл атқарады.

3.3. Музыканы қабылдау мәдениетін қалыптастыру

Балалар музыка тыңдау барысында:

- дыбыстардың айырмашылығын,
- ырғақтық өзгерістерді,
- интонацияның эмоционалдық реңкін түсінуді үйренеді.

Музыкаға зер салып тыңдауы қиялдың белсенді қызмет етуіне жағдай жасайды.

3.4. Қозғалыстың қиялға әсерін басқару

Тәрбиеші қозғалысты мақсатсыз орындауға емес, ойдан бейне құрастыруға бағыттайды. Бұған:

музыка сипатын талдау,

эмоциялық көңіл күйді анықтау,

әуеннің мазмұнына сәйкес әрекет ойлау
сынды жұмыс түрлері кіреді.

4. Музыка-қозғалыс үйлесімінің қиялды дамытудағы нәтижелері

Музыка мен қозғалысты біртұтас қолдану нәтижесінде балада:

- шығармашылық ойлау;
- еркін елестету;
- эмоцияны сезіну және жеткізу қабілеті;
- эстетикалық талғам;
- қозғалыс мәдениеті;
- музыкалық қабылдау мәдениеті қалыптасады.

Бұл баланың қиял кеңістігін кеңейтеді, өзіндік бейне жасау қабілетін күшейтеді.

Қорытынды

Музыка мен қозғалыстың үйлесімі мектепке дейінгі баланың қиялын дамытуда маңызды рөл атқарады. Музыка — эмоцияны оятатын, ой тудыратын құрал болса, қозғалыс — сол ойды әрекетке айналдыратын тәсіл. Осы екі элементтің бірлігі баланың шығармашылық белсенділігін, ойлау икемділігін, эмоциялық қабылдауын және өзіндік

бейне құру қабілетін күшейтеді. Тәрбиеші музыкалық және қозғалыс әрекеттерін педагогикалық тұрғыдан дұрыс ұйымдастырған жағдайда, балада қиялды дамытатын табиғи, еркін, шығармашылық орта қалыптасады. Бұл мектепке дейінгі тәрбиенің маңызды міндеттерінің бірі — тұлғаның жан-жақты дамуына тікелей ықпал етеді.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.